

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการศึกษา

หลังจากข่าวกรณีทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ 1400 ล้านบาท เผยแพร่ออกมาสู่สาธารณชน ลังคมเกิดความสนใจ ตกใจและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ในฐานะที่ผู้วิจัยประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เมื่อได้ติดตามข่าวนี้ จึงเกิดความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาลงไปในเชิงลึกโดยอาศัยประสบการณ์เฉพาะของตน (Participant Observation) ทำการศึกษากลยุทธ์ในการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคเหนือ โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารเวชภัณฑ์ ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

1. การสำรวจเอกสาร (Documentary Research) โดยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลเอกสารตำรา บทความ สิ่งตีพิมพ์ วารสารที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน
2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) จะนำข้อมูลที่ได้รับจากสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องมาจัดทำโครงสร้างและลำดับคำถามที่แน่นอนเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ราย เป็นแพทย์ระดับผู้อำนวยการโรงพยาบาล 1 ราย แพทย์ประจำโรงพยาบาล 2 ราย เกษตรกร 3 ราย ทันตแพทย์ 1 ราย และเจ้าหน้าที่ห้องยา 3 ราย จาก โรงพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย นครสวรรค์ แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน และตัวแทนจำหน่ายยาและเวชภัณฑ์จากบริษัทจัดจำหน่ายในภาคเหนือจำนวน 10 ราย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคเหนือซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มข้าราชการสังกัดในหน่วยงานระดับภูมิภาคของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นทั้งผู้บริหารระดับกลางและระดับล่างกลุ่ม ตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คัดเลือกจากผู้บริหารที่มีตำแหน่งหน้าที่ มีประสบการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อและเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในเขตจังหวัดภาคเหนือทั้งตอนบนและล่างประกอบด้วยแพทย์ระดับผู้อำนวยการ 1 รายแพทย์ประจำโรงพยาบาล 2 ราย เกษัตริกร 3 ราย เจ้าหน้าที่ห้องยา 3 ราย ทันตแพทย์ประจำโรงพยาบาลชุมชน 1 ราย มาแล้วทั้งสิ้นรวม 10 รายโดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่ขอเปิดเผยรายชื่อและสถานที่ทำงาน

2. กลุ่มตัวแทนของบริษัทจำหน่ายยาและเวชภัณฑ์ที่ปฏิบัติหน้าที่เขตจังหวัดภาคเหนือทั้งตอนบนและล่าง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกบุคคลที่มีประสบการณ์เคยติดต่อเจรจาขายยา และเวชภัณฑ์ให้กับสถานพยาบาลระดับต่าง ๆ ทั้งโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาลศูนย์ รวมทั้งคลินิกเอกชน โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ 10 ราย บางรายทำงานคนเดียวทั้ง 16 จังหวัด บางคนทำงานเฉพาะ 3-5 จังหวัดทางภาคเหนือตอนบน บางรายทำงาน 2-3 จังหวัด เช่น เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน ฯลฯ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่ต้องการให้มีการเปิดเผยรายชื่อและตำแหน่ง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยได้จัดสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษารวบรวมไว้ในบทที่ 2 แล้วนำมาประมวลเป็นแบบสัมภาษณ์ อันประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 คำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ และแนวทางในการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข

3.4.2 คำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์

3.4.3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไข ปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นในการจัดซื้อและ
เวชภัณฑ์นี้

3.4.4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพระบบการบริหารเวชภัณฑ์ที่
กระทรวงสาธารณสุขกำหนดขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 2542

3.4.5 คำถามเกี่ยวกับผลการสอบสวน และแนวโน้มของการทุจริตคอร์ปชั่นใน
อนาคต

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการ
ทุจริตการจัดซื้อยาและเครื่องเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขตามแบบสอบถามสัมภาษณ์ (ดัง
ปรากฏในภาคผนวก) ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปเป็นความคิดเห็น
ของผู้ให้สัมภาษณ์โดยแยกเป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและแตกต่างกันในแต่ละ
กลุ่มและแต่ละข้อคำถาม

3.5 สถานที่ที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1. หอสมุดคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. โรงพยาบาลชุมชน
5. โรงพยาบาลจังหวัด
6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด